

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Égész évre	18 kor.
Negyedévre	4 "
Zselyben házhoz hozva:	
Égész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Világára postán szállítva:	
Égész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétbe és
szombat utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség kérésre visszafizetés
vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, szeptember 10.

A kassai szoborleleplezés.

A kassai honvédszobor tegnapi leleplezésének országos jelentősége, felemelő tanulsága van.

A katonák, ha fegyverrel állanak is egymás ellen, megbecsülik egymást. Nem katonás, nem lovagias dolog az ellenfél meggyalázása.

Az osztrák hadsereg, melynek — sajnos — éppen csak folytatása volt a mai közös hadsereg, mindig sokat tartott arra, hogy a tisztikar lovagias, katonás gondolkodásához ne férjen szó.

Ennek a gondolkodásnak pedig egyenes paródiája volt az, hogy egykori vitéz ellenfeleit, a honvédeket nem tekintette hadviselő félnek, hadseregnek, hanem csak lázadó csöcseléknek.

Fonák dolog volt ez osztrák szempontból is. Elvégre 1848-ban az osztrákok elismerték hadviselő félnek az olasz hadsereget, melyet tönkre vertek.

Már pedig épp úgy hadviselő felek voltak velük szemben a magyar honvédek is, kik vitézül megállották helyüket.

Az osztrákok lekicsinylése persze nem sokat ártott a magyar dicsőségnek. A honvéd-atillán tolt azért nem esett. Sőt a honvéd dicsőség híre bejárta az egész világot.

Hanem azért mégis örülünk, hogy most remélhetőleg vége lesz ennek a lekicsinylésnek is.

Kassán megjelent a közös hadsereg a honvédszobor leleplezésénél és tisztelgett a vörös sipkás hősök, a vitéz katonák emléke előtt. Megjelent ő felsége a király katonája, magyar honvédelmi minisztere közös tábornoki egyenruhában s hódolt az elődök emlékezetének. Egy félreértéssel kevesebb lett a nemzet és a király közt.

Ötvennyolc év multával ime lovagiasan tanul gondolkodni a közös hadsereg. Tiszteleg az egykori diadalmas ellenfelek, a hadviselő honvédhadseregnek.

Önmagát győzte most le a közös hadsereg — de ezt a diadalát a legszebbek közé írhatja fel. Ha ez nem efemer tünet, ha ez állandó rendszerváltozás, akkor a közös hadsereg egy világot hódított meg vele: a magyar szív világot.

A kormány, mely most az ország élén áll, valóban nagy dolgot cselekedett ezzel a katonai tisztelgéssel. Megalapozta a jövőt, amikor e nemzet a maga hadseregét látja a közös hadseregben.

Ma még csak tisztelegnek a közös hadsereg tisztjei a 48-as honvédeknek, holnap már egybe dobban a szívük velünk, a kik a honvédek vitézségében a

a magyarság megdicsőítését látjuk és akkor nincs többé ok, miért ne lehessen a közös hadsereg magyar része mindenben magyarrá.

A honvéd hadsereg megvédte már egyszer Magyarországot, most ércemlékük még egyszer megvédi, vér nélkül, épp oly dialmasan, de örökre. Most a holt hősök, a halott hadsereg az élő hadsereg szívéét hódította meg.

*

A kassai ünnepélyről a következő tudósításunk számol be:

A szobor leleplezési ünnepély minden részletében fenséges volt. Justh Gyula a képviselőház küldöttségével a szombat esti vonattal utazott el a fővárosból; ugyane vonattal jött a kormány képviselője, Jekelfalussy Lajos honvédelmi miniszter, Bolgár Ferenc államtitkárral.

Az ünnepély 9 órakor kezdődött ünnepi istentisztelettel, a jászóvári premontrai kanonokrend templomában. A misét Takács Menyhért prépost praelátus mondotta, míg a főgimnáziumi ifjúság a kóruson régi magyar szent énekeket adott elő. A misén részt vettek: a kormány képviselője, a képviselőház és a törvényhatóságok küldöttsége és nagyszámu előkelő közönség.

Mise után a dóm melletti Teleki-térre vonultak a szoborhoz, ahol diszatór volt felállítva. A sátor jobboldalán az első padsorban foglaltak helyet a hadsereg küldöttei, élükön Kuzserna tábornagy, hadtestparancsnok.

A kassai dalárda himnusza után, — melyet a jelenlevők és a katonai méltóságok állva s kalaplevéve hallgattak végig, — Blanár Béla ünnepi beszéde következett, melyben röviden vázolta a szobor történetét.

Az éljenzéssel fogadott beszéd után Rakovszky Endre, Abauj-Torna vármegye és Kassa szab. kir. város főispánja ünnepi beszéd kíséretében leleplezte a szobrot.

A főispán beszédét lelkes éljenzés követte. Maga a szobor a dóm előtt, a kilencszáz éves Mihály kápolna déli oldalán áll. A monumentális emlékmű azt a történelmi vonatkozásu jelenetet örökíti meg, amint Rákóczi hős kuruca kezét nyújt a 48-as szabadságharc vörös sipkás vitézének s buzdítja a szabadságért való küzdelemre.

Az emlékmű alkotói, Horvai János és Szamovolszky Ödön szobrász művészek és Pogány Móric építész.

A főispán beszéde után Münster Tivadar, a szoborbizottság elnöke lelkes beszédben átadta a szobrot a város közönségének. A város nevében Eder Ödön polgármester válaszolt és átvette a szobrot a város gondozásába.

Ezután a szobor megkoszorúzása következett.

Az első koszorút Justh Gyula, a képviselőház elnöke tette le.

Majd Jekelfalussy Lejos honvédelmi miniszter, aki altábornagyi egyenruhát viselt, tette le a koszorút a kormány nevében sajátkezűleg.

A szobor megkoszorúzása után a szoborleleplezési ünnep véget ért a Szózat elének-lésével.

A szobor leleplezése után Jekelfalussy Lajos honvédelmi miniszter és Justh Gyula házelnök a jelenlevő képviselők társaságában a vasárnap megnyitott ipari kiállításra ment, amelyet Gaál Jenő iparkamarai titkár kalauzolásával

mellett tekintettek meg. A kiállítás fölött teljes elismerésüket fejezték ki.

A vendégek délután egy órakor a Schalkház disztermében bankettre gyűltek össze, a melyen ötszázan vettek részt. Ezen az első felköszöntőt Rakovszky Endre, Abauj-torna vármegye és Kassa sz. kir. város mondotta királyra, utána pedig felolvasta Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszternek Herkulesfürdőről küldött táviratát.

A banketten elmondott számos felköszöntő közül különösen figyelemre méltó volt Justh Gyula házelnök és Bolgár Ferenc honvédelmi államtitkár tiszta.

Este a Tulipán-kert szövetség kassai fiókjának elnöke, Szalay Lászlóné, budapesti művészek közreműködésével hangversenyt rendezett, amely fényes sikerével befejezte a kassai ünnepet.

A borfogyasztási adó eltörlése. A Magyarországi Bortermelők és Borkereskedők Országos Szövetsége az ősszel országos akciót indít a borfogyasztási adó eltörlése érdekében. Már szét is küldték a felhívásokat a borvidékek érdekeltjeihez és úgy magánosok, mint hegyközségek, valamint gazdasági egyesületek is igen nagy számmal jelentették be csatlakozásukat. Több hegyvidéken már előértekezleteket is tartottak és mindenütt a legnagyobb lelkesedéssel karolják fel az akciót. A szövetség ez év őszén valószínűleg október második felében nagy meetinget fog rendezni Budapesten, amelyről egy monstre deputációt fognak meneszteni a kormányhoz és a képviselőházhoz, hogy a magyar bortermelőknek erre az óhajára felhívják az illetékes tényezőknek a figyelmét.

A kiegyezési tárgyalások. Mint a Bud. Tud. illetékes helyről értesül, dr. Wekerle Sándor és báró Beck osztrák miniszterelnök tegnap tárgyaltak először érdemlegesen a kiegyezési kérdések fölött. A tárgyalás csupán az alapvető kérdésekre szorítkozott és abban állapodtak meg, hogy, mivel több kérdés úgy gazdasági, mint technikai tekintetben közelebbi megvilágítást igényel, ezeket a kérdéseket megbírálás és a kormányok elhatározásának elkészítése végett az érdekelt miniszteriumok kiküldötteiből alakítandó szűkebb szakbizottság elé utalják. A szakbizottság tanácskozásait felváltva Bécsben és Budapesten tartja s a minisztertanácsok hozzájárulása után már e hó 18-án kezdené meg.

Báró Beck vasárnap este tíz órakor visszautazott Bécsbe.

A Neue Freie Presse a kiegyezési tárgyalásokkal kapcsolatosan azt írja, hogy a tanácskozáson csakis azon általános irányelveket állapítják meg a kiegyezési tárgyalások tekintetében, hogy mily mederben fogják azokat lefolytatni. Az augusztus első napjaiban tartott tanácskozások alkalmával ugyanis alig történt valami ily irányban.

A magyar-lengyel határkövetés a Bialka-hidon. Lőcséről írják: Az új határhatárvillongás ügyében — mely a bialkai határhid építéssel hat négyszög ölnyi terület átengedése miatt keletkezett — ma érkezett a lembergi hatóságtól egy átirat a szepesmegyei

alispánhoz. Eszerint a galíciai helyhatóság meghagyása értelmében eljárva a bialkai határhíd építéséhez szükséges hat négyszög ölnyi területet kisajátította, de annak elfoglalása a határozat jogerőre emelkedésétől függővé tétetik, melyre nézve a határidő szept. 17. A vitás terület Zamojszky Vladiszlov gróf magántulajdonát képezi, kinek érdekében áll a hidépítés elé akadályokat gördíteni, mert erdőtermékeit konkurrenciában jobban értékesíthette. Mielőtt a hid felépül, a határszéli erdőtulajdonosok konkurrenciája rá nézve hátránnyal jár. Ezért biztosra vehető, hogy Zamojszky gróf a határozatot felebbezéssel fogja megtámadni.

Apponyi jubileuma.

Részletesen beszámoltak a lapok arról az impozáns ünnepélyről, melyet Jászberény város választó közönsége e hó 8-án rendezett Apponyi Albert gróf tiszteletére, aki a várost 25 éve állandóan képviseli. A jászberényi jubilaris ünnepen jutott ragyogó kifejezésre az alkotmányos életnek az az erkölcsi tartalma, amely abban a frigyben megnyilatkozott, mely Apponyit választóihoz fűzi. Es ez a szempont avatta Jászberény ünnepét a nemzet ünnepévé. Tekintve azonban Apponyi politikai talentumát és államférfiúi kvalitásait, országos politikai esemény is volt a jubilaris ünnep, mert ennek keretében nyilatkozott Apponyi Albert, mint a kormány tagja a politikai helyzetéről, a kormányzás feladatairól.

Itt közöljük a nagyfontosságú politikai beszámolót:

Apponyi beszéde.

Igen tisztelt polgártársaim! Hálával, örömmel és büszkeséggel tölt el az a tudat, hogy az alkotmányos életnek erkölcsi tartalma abban a negyedévszázados frigyben, mely engem ehhez a választóközönséghez csatol, a legtisztább ragyogással jut kifejezésre. Szeretnék ennél az ünnepi alkalomnál egyébről nem is beszélni, mint a mi családi ünnepünkről. De az idők komolysága és felelősségteljes állásom egyaránt arra kötelez, hogy az ország helyzetéről is nyilatkozzam. Ujat ugyan nem mondhatok, de szembe kell szállanom a sötétség erőinek azon munkájával, mely a nemzet előtt ismert tényeket elhomályosítani, a nemzet által elfogadott elhatározásokat megingatni iparkodik; nem a kormányt akarom megvédeni, hanem a nemzeti ügyet.

A kormány vállalkozása.

Mikor a kormányt átvettük, leplezetlen őszinteséggel tártuk föl e vállalkozás alapjait a nemzet előtt; megmondtuk, hogy bár a nemzetnek az állami lét teljességére irányuló igényeinek egyikéről sem mondtunk le, ez igények egy részének sürgetésétől elállottunk mindaddig, míg az általános szavazati jog alapjára fektetett új választási törvényt megalkottuk és ennek létesülése után rögtön a nemzeti akarat újabb megnyilvánulására alkalmat adunk; megmondtuk, hogy a gazdasági téren is meg kellett hajolnunk az európai gazdasági politika bevezetett tényei előtt, anélkül, hogy távolról is lemondjunk volna a nemzet gazdasági önállóságának létesítéséről, mielőtt ez a kényszerhelyzet megszűnik, addig pedig ez önállóság előkészítésének kötelességéről.

Kötelességünk volt véget vetni a társadalmi szétbontás azon kárhuzatos munkájának, melyet a hatalomnak bírlalói mint a nemzet megerősítésére alkalmas eszközt céltudatosan fogantattak. Kötelességünk volt a választási reform nagy feladatának megoldására vállalkozni, hogy azt a magyar nemzeti állam megerősítésére irányuló szándékkal vigyük keresztül, mikor az a veszély fenyegetett, hogy e

reform a nemzet megbontása céljából fog megkíséreltetni.

Kötelességünk volt megragadni a alkalmat, hogy a nemzet szükségszerű kívánságainak békés uton való teljesülését előkészíthessük; mert mielőtt annak a reménynek, hogy ez sikerülhet, csak egy sugara is mutatkozik, vétek a nemzetet egy borzasztó küzdelem esélyeinek kitenni. Ez a remény önmagában megér egy időhaladékat, mely nincs összekötve fegyverletétellel, elvtagadással és lehanyatlással, hanem ellenkezőleg, az elvek és törekvések kifejezett feltartásával van összekötve és a nemzetnek anyagi, erkölcsi és alkotmányos intézményeiben való megerősítésére fordítatik. Ezt az egész politikai gondolatot rideg őszinteséggel, a kedvező színezésnek gondos kikerülésével tártuk a nemzet elé. A nemzet mégis szinte egyhangulag jóváhagyta vállalkozásunkat, mi pedig mindkét alkotmányos tényező megbizottságként fogunk hozzá nehézség munkánkhoz, melynél a lelkesítő mozzanatok hiányát mélyszégyen haraszeretet, komoly kötelességérzet és a jövőbevetett bizalom kell hogy pótolja és — lelkiismeretem tanúsága szerint — pótolja is.

Az elégedetlenek.

Ezt a megnyugvást nem zavarják az ellenkezésnek hangjai, a társadalmi rendbontásnak a tünetei, a gyűlöletnek kitörései. Ezeket a jelenségeket előreláttuk, azok lármájától meg nem ijedünk. Nem tűnhet el hirtelen és erős utóhullámzások nélkül az a társadalmi békétlenség, melynek szitása az alkotmányellenes kormányzatban az instrumentum regni szerepét vitte.

E mozgolódások a nemzet előtt más jelentőséggel nem bírnak, mint legfőbbjebb azzal, hogy még világosabban ismerje föl barátait azokban, akik ilyen oldalról támadtának meg. De azt a komoly kérdést intéznem nemzeti alapon álló ellenteleimhez, hogy óvakodjanak akciójuk minden párhuzamosságától a nemzeti ügy ellenségeinek akciójával. A nemzet ép erőt szolidaritására a nemzetellenes erőekkel szemben még mindig szükség van és szükség lesz mindaddig, míg a jelen válság nemzeti értelemben végleges megoldást nem nyert.

Hogy rövid időn belül bizonyos elégtelenség fog fejlődni jóhiszemű emberek körében is, azt is a lélektan törvényei szerint előre kellett látnunk. Hiszen egyikünk sem állítja, hogy ez az átmeneti állapot tárgyi tekintben elégtelítő.

Ez a helyzet erős lelki fegyelmetséget tételez föl, amelyivel nem mindenki rendelkezik. Ehhez járul, sokkal öntudatlanul, egyéni ellenszerek befolyása. Ezenkívül mindig van minálunk a jogos nemzeti kívánságoknak egész sokasága, melyek teljesítésének nehézségeit a kormányzaton kívül állók nehezen ismerhetik föl és a melyekre nézve megnyugvást csak az a bizalom szülhet, hogy a kormánynak fontos és hazafias indokai vannak, a melyekért azokat egy adott időben sem erőszakolja. Van tehát mindig elég lélektani forrása az ellenzéki hangulatnak.

Nem akarom azt mondani, hogy a jelenlegi kormány minden intézkedése fölötté áll a kritikának. De azok az összefoglaló ítéletek, melyek egész kormányzatunk fölött egyesek nyilatkozataiban pálcát törnek, nem bírnak a nemzeti feladványainak valamely eltérő elvi fel-fogásából kiindulni.

Mocsáry Lajos, a függetlenségi eszmék elkallódásától fél. Alapjában ő sem helyteleníti vállalkozásunkat, de attól tart, hogy sokáig talán elhuzódni az átmeneti idő és hogy mi, függetlenségi az alatt megszokjuk a más alapon való kormányozást.

Más oldalról a demokratikus haladás vesztélyét hangoztatják és konzervatív áramlatok felülkerekedését, sőt az agitáció hevében, elnyomott osztályokat is emlegetnek.

Az előkészítés munkája.

Nagy baj volna, a nemzeti ügy továbbfejlődésére nézve, ha ezek a hangulatok a nemzetvédő falanxot idő előtt megbontanák és ezzel a nemzetellenes tényezők aknamunkáját

előmozdítanák. Ilyen gyanuk által magát senki meg ne tántorítsa. A kormány minden tagja ragaszkodik a kormányzatnak átmeneti jellegéhez azért is, mert egyikük sem vállalhatja tartósan a felelősséget az ország ügyének sikeres vezetéseért azon a szűk alapon és azok közt a korlátok közt, amelyeket az ideiglenes megállapodás számukra megállapít, a kormányzati tapasztalás minden elméleti érvelésnél hatalmasabban győz meg minket ennek az alapnak elégtelenségéről.

A legszigorubb lojalitással meg fogjuk tartani a megállapodásokat, a melyek alapján az átmeneti kormányzásra vállalkoztunk; ez nekünk becsületbeli kötelességünk és — mivel a nemzet azokat elfogadta — a nemzet jó hírneve is is le van kötve azok mellett. De rendületlenül áll a jövőt illetően a függetlenségi párt és a koalíció minden pártja a maga elvei mellett, a mint azt a kormány elvállalásánál a király ő Felségének is hódoló tisztelettel kijelentettük.

Hogy sokáig fog-e tartani ez az átmeneti kormányzás? Eppen addig, a mennyi idő szükséges az új választási törvények gondos előkészítéséig és keresztülviteléig. Azt az időt használjuk arra, hogy a miniszterelnök programnyilatkozatában jelzett feladatokból megoldjunk annyit, amennyit ez idő alatt és az adott keretben megoldani lehet.

Alapvető munkát akarunk végezni minden téren, hogy a nemzet és a nemzettel együtt a király erősebb legyen, a mikor a mi küldetésünk véget ér, mint a milyen volt amikor az kezdődött. Munkánk a szociálpolitikai téren indul meg: ha osztálypolitikát csinálunk, hát a szegényebb, hát a társadalmilag gyengébb osztályok politikáját csináljuk; istápoljuk a kisebb gazdasági existenciákat a nemzeti munka minden ágában; megvédjük a munkást a túlhatalmával üzhető visszaélések ellen, de megvédjük szabadságát és kenyerét minden szervezeti terrorizmus ellen is. Megcsináljuk az adóreformot — nem fiskális, hanem szociális céllal. — Megalapozzuk a társadalmi békét, mint a nemzeti egység egyik legfőbb oszlopát. Az egyházak ügyeinek rendezésével — hogy az én tárcám körébe eső dolgokról röviden megemlékezzem, a felekezeti békét emberi számítás szerint biztosítani reméljük.

Gyorsabb ütemben terjesztjük a népművelődést, nemcsak az iskolában, hanem az iskolán kívül is, szilárdabbá tesszük annak erkölcsi alapját és nemzeti jellegét. Folytonosan előbbre visszük a tanítók anyagi helyzetének javítását.

A szociálpolitikai munka mellett feladatunknak tekintjük az alkotmány és közszabadság biztosítékainak kiépítését, valamint a gazdasági megerősödés eszközítését és az ország közgazdasági függetlenségének nyugodt és biztos kézzel való előkészítését, kizárva a gazdasági kérdések minden olyan megoldását, amelyekben nem ez a gondolat nyer kifejezést.

Mindezekkel nem mondtam ujat, de a mesterségesen és célzatosan táplált idegességgel szemben újból és újból kell hangsúlyoznunk, hogy ezt a kormányzást az adott alapon csak átmenetinek tekinthetjük, csak mint olyat vállalhatjuk, hogy eszünk ágában sincs az átmeneti idő meghosszabbítására törekedni, hogy elveinket mint élő valóságot föntartottuk és azok föntartását elváratainktól várjuk, hogy kormányzásunk idejét emberfölötti erőfeszítéssel akarjuk fölhasználni a nemzeti megerősödés, a demokratikus fejlődés megalapozására; hogy mindezekben osztálypolitikának, retrograd irányuak nyoma sincs, sőt inkább a legelsőntabb előretörekvés mutatkozik az egész vonalon.

De talán személyeink is csak nyujtanak akkora biztosítékot, hogy ne foghasson azon a közbizalmon, melyre szükségünk van, melyre az országnak szüksége van, bárminő mende-monda vagy ingerült hangulat.

A jövő.

A távolabb jövőről csak ennyit mondhatok: Mint alkotmányos miniszterek, a közállá-

potok minden részletéért viseljük a felelősséget, de kormányzatunk átmeneti jellege állapítja meg ennek a felelősségnek természetét, mely sok esetben nem azt jelenti, hogy azzal a tényleges állapotot, mint helyeset, mint fenntartandót fedezzük, hanem csak azt, hogy egy bizonyos időn át annak megváltoztatását nem tűzzük napirendre; voltaképpen tehát csak azért a halasztásért vállaltuk és vállaljuk a felelősséget. Mint hű fiai a nemzetnek, mint hűséges miniszterei a királynak, kell, hogy előkészítsük e két alkotmányos tényező közt azt az állandó megegyezést, amely csak akkor lehetséges, ha a nemzet összes életszükségeit kiegészítést nyerne. Nincs tárgyi ok, amely miatt kizárnak kellene tekintenünk az olyan megegyezést, melyet a függetlenségi párt elveinek alapján elfogadhat. A pragmatika sankció által megállapított kapcsolat szilárdsága csak akkor lesz biztosítva, ha megszűnik minden ok, mely azt a nemzetek lelkében lázítja és megerősödik mindaz, a mi annak fenntartását a nemzetekre nézve is kívánatosá teszi tehát akkor, ha úgy Magyarország, mint Ausztria egyfelől élvezzi a külső biztosságnak azt a fokozott mértékét, melyet az erőknek kölcsönös védelemre való egyesülése nyújt, másfelől fejlődési szabadságában, egyéniségének, érdekeinek érvényesítésében magát gátolva nem érzi.

Lehet, hogy az átmeneti idő után bekövetkezendő megoldások tekintetében el fognak térni uraik; de mivel nemzeti előrehaladás nélkül semmiféle megoldás sem képzelhető, az előkészítő, hogy úgy mondjam lélektani munkában együtt kell működnie és mindaddig, a míg annak sikere biztosítva nincs, fenn kell tartaniok szövetségüket. Mert bizonytalan helyzetekben, minőnek a jövő fejleményeire nézve mai helyzetünket is tekinteni kell, a legerősebb függetlenségi többségnél is nagyobb biztosíték a nemzet összes ép erőinek összetartása.

Az ünnepély lefolyása impozáns volt. Apponyi Albert gróf nejével Budapestről utazott Jászberénybe számos politikus és újságíró társaságában. Utja Jászberényig valóságos diadalut volt. Fogadtatása Jászberényben szinte páratlan.

Apponyiék Jászberényben, mint mindig, most is a plébániának voltak szívesen látott vendégei. A közgyűlést szent mise előzte meg, melynek végeztével *Koncz* Menyhért prépost-plébános megáldotta azt a zászlót, melyet Apponyinak választói adtak át hűségük és szeretetük jeléül.

A szent misét követte a közgyűlés, melynek kiemelkedő momentuma Apponyi beszámolóbeszéde volt. A beszéd nyomán leirhatatlan hatás támadt. A közgyűlést követő 700 terítékű lakomán Apponyi két ízben is felszólalt. Gyönyörű tószóban a királyt köszöntötte fel, majd utóbb az elmúlt küzdelmekről nyilatkozott fölötte érdekesen.

A jubiláns ünnepet táncestély zárta be. Nagyon meleg és lelkes ünneplésben részesült az egész jubiláns ünnepeken Apponyi neje is, akit a jász nép szinte rajongással vett körül. Jászberényből Apponyi feleségével Eberhardra utazott.

Gazdasági kiállítás.

Minél inkább közelg a gazdasági kiállítás megnyitása, annál nagyobb az egész országban az érdeklődés, mely Várad felé fordul.

A kiállítás rendezőse most állította össze a végleges programot, melyet a meghívókkal együtt szét is küldött.

Tegnap délelőtt a rendezőséghez *Darányi* Ignác földművelésügyi miniszter leiratot intézett, melyben értesítette a kiállítás rendezőségét, hogy a kiállításon személyesen fog részt venni. A miniszter 14-én fog érkezni, hogy

15-én a kiállítás ünnepélyes megnyitását jelen lehessen.

A megnyitás 15-én délelőtt 11 órakor lesz ez időtől fogva szeptember 23-ig állandóan fog tartani.

A kiállítás végleges programja a következő:

Szeptember 16-17-ig időleges ló és juh kiállítás, melyre mintegy 200 fajló van bejelentve, a juh kiállítás szintén igen gazdag lesz.

Szeptember 18-án kocscikórozó a kiállítás területén, a bekerített kiállítás körül ujonnan készített uton.

Szeptember 18-19-án a magyar gazdák egyesületének kongresszusa és pedig a városháza kistermében.

Szeptember 19-20-ig időleges szarvasmarha és sertés kiállítás. Szarvasmarha 250 drb lett előjegyezve, minden példány igazán kiállításra méltó. A sertéskiállítás szintén nagy számú előjegyzés történt.

Szeptember 19-23-ig az országos jellegű baromfi kiállítás lesz megtartva, mely igen gazdag lesz, amennyiben 3000 drb baromfi lett a kiállításra előjegyezve.

A kiállítás rendezőbizottságának elnökei: *Markovits* Antal, *Erős* Rezső és *Telegdy* József tegnap hétfőn délelőtt tisztelegtek dr *Szmrecsányi* Pál v. b. t. t. megyei püspök urnál, mint kiállítás egyik védnökénél, hogy ő Excellenciáját meghívják a kiállítás ünnepélyes megnyitására.

Dr *Szmrecsányi* Pál püspök lekötözött szívélyességgel fogadta a küldöttséget. Sajnálatát fejezte azonban ki, hogy egészségi állapota miatt a megnyitáson nem vehet részt. Hosszabb remek beszédben fejtegette a mezőgazdasági a kiállítás fontosságát s biztosította a küldöttséget jóindulatáról. Részletesen szólt ezután a kiállításról s meglepte a küldöttséget az a tájékozottság, melylyel a kiállítás eddigi munkálatairól a püspök bír.

A biharmegyei kaszinó közgyűlése.

A biharmegyei nemzeti kaszinó vasárnap délután 4 órakor tartotta meg évi rendes közgyűlést, melynek legfontosabb tárgya volt a tisztviselői kar megválasztása:

A közgyűlésen jelen voltak: *Veitersütz* János, *Balogh* Elemér, *Markovits* Antal, *Pallay* Lajos, *Beöthy* László dr, *Bölonyi* József, *Széky* Sándor, *Miskolczy* Ferenc dr, *Miskolczy* Arpád, *Teleszky* Béla dr, *Lukács* Géza, *Erős* Rezső, *Kovács* Béla, *Kazinczy* Kamilló, *Tatár* Zoltán, *Moré* Pál dr, *Cseresnyés* Béla dr, *Hanzély* István, *Kiss* Elek, *Balogh* Kálmán, *Keller* József, *Thury* Kálmán dr, *Thury* László dr, *Cseresnyés* Albert, *Porubszky* Gyula, *Kenéz* Sándor, *Frankó* József dr, *Sal* Ferenc, *Szählender* Károly. *Keszthelyi* Zoltán, *Nyiri* Ödön dr, *Bartos* Elemér, *Ragány* János, ifj. *Böszörményi* Géza, *Dénes* Sándor dr, *Agoston* Péter dr, *Nyiri* György.

A közgyűlést az igazgatóság előterjesztése nyitotta meg. Az előterjesztést a közgyűlés egyhangulag elfogadta. E határozatban kimondta a közgyűlés, hogy *Sávell* Kálmán elhunyt igazgató özvegyének részvértiratot küld, melyben az elhunytnak a kaszinó érdekében kifejtett munkásságát méltatják. Az elhunytól dr *Beöthy* László emlékezett meg szép szavakban, melynek megtörténte után a tisztikar, mivel megbízatása lejárt, leköszönt. Következett a tisztviselők megválasztása. E választások alatt *Sal* Ferenc mint korelnök elnökölt.

A megejtett választás eredménye a következő:

A három igazgatói állásra megválasztottak *Beöthy* László dr egyhangulag, *Cziffra* Gerő 35 szavazattal és *Glac* Antal főispán 19 sza-

vazattal *Miskolczy* Ferenc dr megyei alispán 18 szavazatával szemben.

A három igazgató megválasztása után *Cziffra* Gerő lemondott és így az egyik igazgatói állás üresedésben maradt, melynek betöltésére a választmány külön közgyűlést fog összehívni.

A választások többi eredménye: *Ügyész* lett dr *Wallner* Ödön, pénztáros dr *Thury* Kálmán, továbbá jegyző és könyvtárnok dr *Cseresnyés* Béla.

A választmányban *Orley* Kálmán és *Nagy* Géza helyére *Kiss* Elek és *Urbán* Adolf lettek megválasztva. A régi választmányi tagok között csupán egy változás történt *Berkovits* Miklós dr helyébe ugyanis *Cziffra* Gerő lett megválasztva.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTÓ.

Szept. 12-13. Gerliczynyé jubileuma.

Szept. 13. Városi közgyűlés.

Szept. 15. A kiállítás megnyitása.

Szept. 15-23. Kiállítás Nagyváradon.

Szept. 15-16. Lóverseny Nagyváradon.

Szept. 16-17. Országos borászati kongresszus.

Szept. 18-19. Országos gazdakongresszus.

Szept. 19. Megyei gyűlés.

Szept. 23. A kiállítás bezárása.

* **Személyi hírek.** *Glac* Antal főispán Jászberényből, ahol Appoyi miniszter jubileumán vett részt, Nagyváradra hazaérkezett. — *Rimler* Károly polgármester, városi ügyekben Budapestre utazott, *Köszeghy* József v. főmérnökkel. — Dr *Gerő* Sándor orvos nyári szabadságáról tegnap hazaérkezett és orvosi működését megkezdte.

* **A király a kapucinusok sirboltjában.** A király tegnap reggel, miután a schönbrunni kastélyban csendes misét hallgatott. *Schalkgotsch* gróf szárnysegéddel a kapucinusok sirboltjához hajtatott, hogy ott *Erzsébet* királyné halálának évfordulója alkalmából a királyné és *Rudolf* királyi herceg koporsójánál csendes imát mondjon. A sok száz főre rugó tömeg a templom előtt tiszteletteljesen üdvözölte a királyt, aki az üdvözlést barátságosan viszonozta. A kolostor bejáratánál *Csák* András gvardián és a koporsókra felügyelő páter égőgyertyával várták az uralkodót. A gvardián átadta a királynak az aspergilet s azután mind a hárman lementek a sirboltba, ahol a király imádkozott a királynénak és *Rudolf* királyi hercegnek koporsójánál. Mielőtt a király a sirboltból távozott, a gvardián figyelmeztette őt arra az ajándékra, amelyet a kolostor *Mária Valéria* királyi hercegnőtől kapott. Ez az ajándék az Isten anyjának fából való szobra, amely őt, mint *Maris* stellát ábrázolja. A királyné koporsója valósággal el volt árasztva virággal és bokréttával; így a többi közt bokréttát tétetett a koporsóra *Mária* hannoverai királyné, *Ernő* Agost kumberlandi herceg és felesége, *Ottó* királyi herceg, *Windschgraetz* *Ottó* herceg és felesége, *Erzsébet* királyi hercegnő, akik koszorújuk szalagjára ezeket a szavakat iratták: *Ottó* és *Erzsi*, továbbá *Ferenci* *Ida*, *Bécs* városa, a gödöllői korona uradalom, az *Erzsébet* királyné szobor alap ezzel a felirással: *Kegyeletes megemlékezéssel az Erzsébet királyné alap, a magyar királyi testőrség ezzel a felirással: A magyar királyi testőrség kapitánya és tisztikara teletjethetetlen császárné és királynéjuknak. A király tíz percet töltött a kapucinusok sirboltjában s azután a Burgba ment, ahol tizenegy órakor a Burg templomban ünnepi gyászmisét hallga-*

tott, Altalánosán feltűnt a király arcának jósziene.

* Erzsébet királyné emléke. Tegnap volt nyolcadik évfordulója, hogy Erzsébet királyné Genfben gyilkos merénylet áldozata lett. Az ország és a főváros közönsége méltó kegyelettel ülte meg ezt a szomorú évfordulót. Az állami és városi középületekre, a színházakra és iskolákra valamint több több magán-épületre gyászlobogókat tűztek ki. A templomokban gyászistentisztelet volt. A királyi vártemplomban reggel 9 órakor volt a gyászmise, mely alkalomból a templomot fényesen kivilágították, a főoltárt pedig a királyné cimereivel díszítették. A misét Kanter Károly kir. várpapjai apátplébános mondotta, mely alatt az Opera énekkara Klingo Lajos karnagy vezetésével Engesser rekviemét adta elő.

* A király egészsége. Bécsből jelentik: A király egészségéről udvari körökből a következőket jelentik: A király állapot nem ad okot aggodalomra. O felseje Ischlben erősen meghűlt s ennek ellenére mégis elment a sziléziai hadgyakorlatra, ahol hűlése a gége is átment. A király már most maga is belátta, hogy kimélni kell magát s nem volt szüksége az orvosok tanácsára, hogy a tengeri hadgyakorlaton való részvételtől elálljon. A király nincs-orvosi kezelésben, nem használ semmiféle orvosságot és rendes életmódját folytatja. Miután a tengeri gyakorlaton való részvételének elmáradása következtében néhány szabad napot nyer, a király ezt az időt Ischlben fogja tölteni, a hóvá holnap reggel nyolc órakor a nyugati vasut különvonatával fog utazni. A király tizenkét napot napot tölt Ischlben.

* Szokoly Tamás a püspöknél. Vasárnap délelőtti tisztelgett Szokoly Tamás Nagyváradi képviselője dr. Szmeccsányi Pál püspöknél. Szokoly ez alkalommal mint Nagyváradi új képviselője tisztelgett Nagyváradi püspöknél. A püspök a képviselőt lekötő szíves fogadta s közel egy félóra hosszat társalgott vele. Behatóan foglalkozott több fontos kérdéssel s mindenben tanujelét adta annak, hogy városunk ügyei felől teljesen tájékozva van s azokat szíven viseli. Szokoly Tamás valóságos elragadtatással beszél a püspök nagy munkakedvéről, minden iránt tanusított érdeklődéséről és a város iránti szeretetéről.

* A Főutca aszfaltozása a közgyűlés előtt. A Fő utca aszfaltozásának ügye a csütörtöki közgyűlés elé kerül. A tanács mint állandó választmány tegnap foglalkozott a kérdéssel s elfogadta a szépművészeti és közlekedési szakbizottság véleményét. E szerint javasolja a közgyűlésnek, hogy a teljesen megfelelő gyalogjárókat és az uttest aszfaltja alá épített betonréteget már most vegye át a város és a kereseti összeget fizesse ki; az uttest aszfaltburkolatát azonban csak 1907. évi június 5-én vizsgálja felül s ha megfelelő, akkor vegye át; a kereseti összeg után erre az évre 5% kamatot fizessen a város a vállalkozóknak. Ez az egy év azonban sem az ingyenes, sem a fizetési jótállási időbe nem lesz betudva. Ez alatt az egy év alatt az aszfalt burkolat teljesen ki lesz próbálva.

* Jókai szobra a Svábhegyen. Szombaton délelőtti leplezték le Jókai Mór svábhegyi szobrát, melyet a Budapest-hegyvidéki turistaegyesület állított föl és amelyet Jankovich Gyula szobrász készített. A család részéről Hegedűs Sándor volt jelen; ott voltak még Fülep főpolgármester, Sztérenyi államtitkár, Márkus József, Rózsavölgyi Gyula stb. Az ünnepség tizenegy órakor a Himnuszsal kezdődött, melyet a Budai Dalárda énekelt. Utána Abrányi Emil mondta el emlékbeszédét, majd Váradi Antal

egy versét szavalta el Galambos Károly. Azután Glück Frigyes elnök átadta a szobrot a főváros nevében Rózsavölgyi alpolgármesternek. — Ekkor elhelyezték a főváros, Pestmegye, a M. T. Akadémia, Kisfaludy-Társaság, Nemzeti Színház stb. koszorúit a talapzatra. Az ünnepség a Szózáttal ért véget.

* Ujtás a villamos kocsikon. A villamos kocsikon ez ideig olyan csengők voltak alkalmazva, melyeket a kocsivezető a kezével ütögetett. Ez igen kényelmetlen volt a vezetőknek, miért is az igazgatóság elhatározta, hogy az eddigi kézzel való csengőverés helyett a lábbal való csengőverést fogja alkalmazni. Már egy kocsit így is van átállítva. Az ujtást a kocsivezetők nem valami szívesen fogadják, mivel ha ez nem is durvítja meg a kézen a bőrt, de fárasztó a lábakra.

* A biharmegyei nőegylet jubileuma. A biharmegyei és nagyváradi nőegylet fennállásának 40 éves jubileuma iránt társadalmunk minden körében osztatlan az érdeklődés, részt fog az ünnepélyen venni társadalmunk minden rétege, a hatóságok, a testületek, az egyelet tagjai, az Erzsébet Arvaház volt és jelenlegi növendékei, ha az időjárás kedvező lesz, az ünnepélyes közgyűlést a szeptember 13-án d. e. 11 órakor résztvevők nagy számára való tekintetből az Arvaház udvarán fogják megtartani. Az ünnepélyt méltatni fogják beszédekben dr. Miskolczi Ferenc alispán, Rimler Károly polgármester s az egyelet jegyzője Bősztörmenyi Géza az egyelet történetét fogja felolvasni. Együttal figyelemztetjük mind azokat, kik a Pannoniában tartandó estében részt akarnak venni, hogy jegyeiket még a mai nap folyamán váltsák ki, mik személyenként 5 koronáért kaphatók Mezey Mihály kir. közjegyzőnél, a biharmegyei és nagyváradi nemzeti kaszinóban valamint Huzella Gyula és Láng József üzletében.

* Közgyűlés és új iskolaavatás. A nagyváradi ág. hit. evang. egyház szeptember 9-én tartotta közgyűlését Osterlam Armin egyházfőfelügyelő és Materny Imre lelkész elnöke alatt. Résztvett az egyház számos tagja és tisztviselője, Ott volt Glaz Antal főispán is ki régtől fogva egyik legbuzgóbb tagja egyházának. Materny Imre a közgyűlés elé terjesztette azon okiratot, mely a templom és iskolaépítés történetét foglalja röviden magában. A közgyűlés őszinte mély köszönetét fejezi ki az épít. bizottságnak, különösen Korbély József főmérnök, a bizottság elnökének, továbbá Materny Imre lelkésznek és Sztarill Ferenc építésznek. Megható és tartalmas beszédeket mondtak a tárgyalás közben: Korbély József az új iskola szellemére hazafias és vallási működésre vonatkozólag; továbbá Materny Imre és Kondor Henrik. Az alap okiratot a templom belső küszöbe alatt helyezik el. A közgyűlés után az egész gyűlékezett a templom udvarán épült iskolához vonult, ahol a lelkész szép imával avatta fel azt jövőre, hivatására Isten áldását kérve. A nagyváradi evang. egyház híveinek példászerű hitbuzgósága és áldozatkészsége minden tekintetben dicséretes s méltó gyümölcse a megboldogult Rimler Károly lelkész működésének.

* Nem kapnak vízvezeték. Rodriguez J. és Nilgész József szőlőtulajdonosok, a vasut állomás mögött levő telephelyre kérték a vízvezeték cső meghosszabbítását, s a költségeket hajlandók viselni. A főmérnök előbb véleményezte a cső meghosszabbítását, de később ellenkező véleményt adott a tanács elé, amely a kérelmet elutasította. Ez ellen az illetők fellebbezést adtak be, s abban ugyan erőlyes hangon tárgyalják a tanács eljárását. Azt állítják, hogy Szántó Lajos városi közgyám szomszédos villájába a város nemcsak bevezette a vízvezetékét, hanem ennek költségére ezer koronánál többet fizettek ki a város pénztárából. A tanács a fellebbezést azzal terjeszti a közgyűlés elé, hogy azt utasítsa el. Mindenesetre azonban a fellebbezésben felhozott állításokat tiszt

tá ni kell, mert a tanács kivételeket nem tehet a pénztár hátrányára sem tisztviselőnek, sem egyes polgároknak, a másik hátrányára.

* Megsemmisített előljárói választás. A belényesi előljárói választást több odaváló polgár meglebbezte, A miniszter a fellebbezéseknek helyet adott és a választásokat megsemmisítette. Most a belényesi főszolgabíró kitzúta az új választások idejét, mely szerint a választás szeptember 10-én az az tegnap lett volna megtartva. Ezt megelőzőleg 5-én a választásokra vonatkozó jelölő gyűlést tartottak. E gyűlést meglebbezték oly indoklással, hogy a jelölés csakis a választó gyűlés hatáskörébe tartozik és erre külön gyűlést nem hívott össze a főszolgabíró. A fellebbezés alapján nem lett megtartva a választás, mivel várni kell, míg az illetékes hatóság elutasítja vagy helyet ad a fellebbezésnek.

* A milánói kiállítás. Az olasz közlekedésügyi miniszter meglátogatta tegnap az ujonnan felépült magyar iparművészeti kiállítást a milánói nemzetközi kiállításon és örömeinek adott kifejezést, hogy alkalmat nyílt meggyőződni a magyar ipar és kultúra hatalmas fejlődéséről, melyet a magyar kiállítás tanusít. A miniszter megemlékezett aztán az elpusztult magyar kiállításról, mely a milánói nemzetközi kiállításnak fénypontja volt.

* A vízvezeték és villanytelep megadóztatása. Közlekedésügyi miniszter meglátogatta tegnap az ujonnan felépült magyar iparművészeti kiállítást a milánói nemzetközi kiállításon és örömeinek adott kifejezést, hogy alkalmat nyílt meggyőződni a magyar ipar és kultúra hatalmas fejlődéséről, melyet a magyar kiállítás tanusít. A miniszter megemlékezett aztán az elpusztult magyar kiállításról, mely a milánói nemzetközi kiállításnak fénypontja volt.

* Biharvármegyei közgyűlés. Biharvármegyei törvényhatósága a hó 19-én tartotta rendes évnegyedes közgyűlését. A közgyűlés tárgysorozata nagyon kicsikét fog kiemelkedni a sablonból Erdemesebb, nagyobb vitákat provokáló ügyek meg éppen nincsenek. Mintegy 350 tárgyat fog tárgyalni a közgyűlés. Ezek között lesz az árvászeknél létesítendő két helyettes elnöki és két napdiás irnokai állás rendszeresítése. Továbbá több gyógyszerár ügye, melyek némi hangulatot fognak kelteni kisebb vitáikkal. A közgyűlésen hírlík, hogy jelen lesz gróf Tisza István is, azonban ez valószínűleg nem fog megvalósulni.

* Az új jezsuita generális. A jezsuiták szombaton választották meg generálisukat, az áprilisban elhalálozott Martin helyébe. — Mint jelentik, Werlz Xavér Ferencet, a Collegium Romanum német származásu rektorát, aki ott 25 éve tanította a kánonjogot, választották meg generálissá 42 szóval 81 közül. Werlz 1842-ben született Württembergben. Roppant energikus ember hírében áll. Werlz a huszonötödik generális a jezsuita rendnek. E huszonöt közül ő a harmaeik, aki német származásu.

* Hőgyes Endre meghalt. Mint értesülünk, Hőgyes Endre, a hirneves egyetemi orvosprofesszor szombat délután meghalt a Schwarzer-féle intézetben. Szellemileg már akkor halott volt, midőn családja másfél évvel ezelőtt a nevezett ideggyógyintézetbe szállította. Az idén márciusban állapotja hirtelen válságosra fordult és azóta szinte állandóan haldokolt. Temetése tegnap délután volt a kerepesi uti halottas házból.

* **Uj városrész a szőlőhegyen.** A lakók már sokat foglalkoztak a vasut állomás szomszédságában levő szőlőterület parcellázásával és az ottan tervezett házépítésekkel. *Köszeghy József* v. főmérnök sürgős beadványban kérte, hogy a város sürgősen intézkedjék s akadályozza meg ott egy külváros keletkezését. A jogügyi bizottság nem helyezkedett a főmérnök álláspontjára, hanem szabályrendelet készítését véleményezte olyan irányban, hogy a közérdek megóvassék s mindenütt csak építkezési engedély alapján lehessen építeni. A tanács mint állandó választmány tegnap készítette elő a csütörtöki közgyűlés ügyeit s ezek között ezt a fontos kérdést is tárgyalta. Egyenes álláspontot azonban nem foglalt el, hanem a törvényhatóság határozatát akarja fedezetül megnyerni, hogy az építkezési engedélyeket visszautasíthassa. *Dus László* főügyész, *Komlósy József* és *Darvassy Lajos* tanácsnokoknak az volt a véleményük, hogy a parcellázásba aligha lehet beleszólása a városnak, legteljebbet az építkezéseknél írhatja elő a közbiztonsági, tűzrendészeti, közegészségi stb. követelményeket. *Rimler Károly* polgármesternek más véleménye volt javasolta, hogy terjeszszék a közgyűlés elé s attól kérjen a tanács direktívát, hogy miképp védekezzen az új városrész keletkezése ellen. A törvényhatóság mondja ki, hogy minden építkezési engedélyezés alá tartozik s a parcellák nagyságának meghatározása és az utcanyitás felett a közgyűlés határozzon minden esetben. Ezt visszamenőleg is akarja kimondatni a polgármester. A tanács többsége a polgármester véleményét fogadta el s ily irányban tesz javaslatot a csütörtöki közgyűlés elé. A tanács azt véli, hogy ezzel már most megakadályozhatja egy a parcellázást, mint a házak építését a vasut állomás mellett. A felsőbb hatóság azonban előreláthatólag nem fog ilyen határozatnak helyt adni — visszamenőleg is. A jövőre nézve azonban lehet, sőt kell is szabályrendelettel gondoskodni, hogy a mai rendszertelen állapot rendezve legyen.

* **A jövő évi virilisek névjegyzéke.** Nagyvárad város igazoló választmánya holnap, szerdán délután 4 órakor a városházán ülést tart a jövő évi legtöbb adót fizetők névjegyzékének összeállítására tárgyában.

* **Halálozások.** *Supka Lászlóné* sz. Koppelt Anna életének 39. évében vasárnap éjjel fél 12 órakor elhunyt. Temetése holnap, szerdán délelőtt 11 órakor megy végbe a Szent-János-utcai gyászháztól. *Kánya Gyula* posta al-tiszt vasárnap, élete 36. évében meghalt. Temetése ma, szeptember 11-én délután 2 órakor lesz Lovas utca 9. sz. házától. — *Özv. Lengyel Imréné* sz. Borbély Zsuzsanna 71. éves korában tegnap reggel elhunyt. Temetése szerdán 9 órakor lesz a Szaniszló-utca 18. sz. gyászháztól.

* **Nemzetközi szélhámosok.** Grázi illetőségű Metz András pincér megunva a sok: »Krem ásson«-t elindult fél Európát végig pumpolni segély címén, melyet aztán Gráznak fizetni kellett. A pincért egy Anstar Eugenia turinkai illetőségű nő jóval fölülmulta. Az utóbbi ugyanis 3 gyermekével együtt indult el állandó pillanatnyi segélyt kérni. A magyar belügyminiszter a sok magyarországi kéregetést és a két illetőségi hely nem fizetését megunva, körrendeletet bocsátott ki, hogy a fentiek részére ne nyujtsanak segélyt, sőt ha esetleg jelentkeznének, tartóztassák le és toloncolják haza.

* **Névváltoztatás.** Kopacseli illetőségű Goldfinger Henrik vezetéknevét a belügyminiszter engedelmével Gótra változtatta.

* **Egy kivándorlási ügynök ellen.** Az utóbbi időben egy Gergolet külföldi kivándorlási ügynök járja be a magyarországi községeket és a hiszékeny lakosságot a kivándorlásra csábítja. Amerikát igazi aranybányának tünteti föl. Díjtalan utazást és földet ígér a magyaroknak és amikor kiérnek az ígért földjét a Hóldban mutogatja és azzal eltűnik, visszajön Magyarországra, ahol újra kezdi a csábítást. A csábító ügynöknek az a célja, hogy

az Amerikába kijutott magyarok kényszerítve legyenek jó olcsó árért az ő megbízó cégjénél munkába állani, ha nem akarnak az idegenben éhen halni. Most a belügyminiszter körrendeletet bocsátott ki, hogy a fenti ügynök csábításáról világosítsák fel a népet, nehogy egy lelketlen ember csábításának áldozataivá legyenek.

* **Elfogott leánycsempész.** Lőcséről írják: *Schvarcz Ignác* hírhedt kivándorlási ügynök leányokat akart a határon átcsempészni. A csendőrök azonban elfogták és be akarták vinni a késmárki fogházba. Utközben *Schvarcz* kiugrott a robogó vonatból és nyomtalanul eltűnt.

* **A nagyvásár.** Óriási érdeklődés és sokadalom mellett kezdődött tegnap a nagyvárad-i országos vásár. Már vasárnap rengeteg vidéki jött be a vásárra, amelyet tegnap reggel nagyon megzavart a zuhogó eső. Délfelé azonban kitisztult s így nem mosta el egészen a nagyvásárt, de sok kárt tett a helybeli iparosoknak és kereskedőknek, mert a vidékiek igyekeztek haza. Tegnap délután ismét nekieredt az eső s így a még hátralevő vásárra nem valami vérmes reményekkel várhatnak az eladók. A nagyvásár különben sem felelt meg ipari forgalom tekintetében a sokadalomnak.

* **Szoborrontó diákok.** Brassából írják: Mintegy háromszáz diák tegnap összetörte darabokra a brassói milleniumi *Arpád* szobrot és a talapzatát összepiszkolta. A vizsgálat lanyhán folyik, mert a tettesek közt több nagyon eökelő állású család fia is kompromittálva vannak.

* **Zavargások Zárában.** Zárából jelentik: Tegnap véres összeütközés volt itt a horvátok, olaszok és a rendőrség közt, melynek több halottja is van. A városi tanács tagjai ép arról a gyűlésről jöttek el, amelyen a király dalmáciai útja kapcsán ő felsége fogadtatása módjait tárgyalták meg. A Lloyd kávéház előtt elhaladva az ott csoportba verődött olaszok megtámadták a horvátokat, mire azok védekezni kezdtek és az olaszokat beszorították a kávéházba. Több revolver lövés történt a horvátok közé az olaszok részéről. A rendőrség közbelépett, azonban az olaszok ekkor a rendőrökre vetették magukat. A horvátok és olaszok közül többeket letartóztattak.

* **Drágább lesz a cipő.** A nagyvárad-i cipész iparosok szakosztálya választmányi ülést tartott, amelyen foglalkozott a folytonosan emelkedő bőrárakkal. Ezuttal megállapodásra nem jöttek, mert olyan aránytalanul és gyors egymásutánban szöknek fel a bőrárak, hogy hosszabb megfontolás szükséges a teendő megállapítására. Elhatározta a választmány, hogy rendkívüli közgyűlést hív össze, amelyen megállapítják, hogy mennyivel emelik a cipők és cipőmunkák árát.

* **Az elmért határ.** Hajdúvármegyében, Tetétlen községben most végzik a tagosítási munkálatokat. Az ezzel kapcsolatos betétszerkesztés elkészítése végett jelenleg kint dolgozó mérnök arra a tapasztalatra jött, hogy Tetétlen és a vele határos *Báránd* községek közt a természetbeni határvonal nem egyezik az 1870. és 1905. években készült térképeken feltüntetett határvonallal. Tetétlen is meg *Báránd* is azt állítják, hogy az ő községük határa kisebb. A két község közt e hó 22-én délelőtt 9 órakor fognak igazságot osztani, amikor is pótlási jegyzőkönyvet fognak felvenni, melyben meg lesz állapítva az igazi határ.

* **Összetépte a cséplőgép.** Pokoláról jelenti tudósítónk, hogy ott a cséplőgép borzalmas módon tépett össze egy kis gyermeket. *Kizse György* odavaló munkás unokája tegnap reggel a cséplőgép mellett játszadozott anélkül, hogy valaki észre vette volna. A gép egyhangu dudálását egyszerre borzalmas sikoly zavarta meg. Az összetéptott munkások előbb nem tud-

ták, honnan jön a hang, csak később vették észre, a véres szíjakról és kerekekről, hogy a gép egy életet oltott ki. Mire megállították a gépet, a kerekek közül már csak egy alakatlan összetéptett gyermek hulláját szedték ki. A vizsgálat megindult, hogy kit terhel a felelősség.

* **Találtatott egy pénztárca kevés pénztartalommal.** Igazolt tulajdonosa a rendőrségnél (1. emelet 8. ajtó) átveheti. — *Bitangás*ban találtatott egy drb. ló. Jogos tulajdonosa a rendőrkapitányi hivatal kihágási ügyosztályánál 8 napon belül átveheti; ellen esetben el fog árvereztetni.

* **Ismeretlen öngyilkos.** Tegnap reggel fél kilenc órakor hangos revolver dörrenés gyűjtötte össze a Nemzet-szálloda vendégeit és személyzetét. A dörrenés hangja a 4-es számú szobából hallatszott, melybe előzőleg egy fiatal ember ment be. A szoba ajtaja be volt zárva. Azonnal lakatosért küldtek, aki az ajtót kinyitotta. Mire az ajtó feltárult az ágy mellett borzalmas kinok közt vergődve találtak meglőve egy fiatal embert, mellette a még füstölő revolvert. A megérkezett rendőrségi tisztviselő nem tudta kipuhatolni a fiatal ember kilétét, mivel a kérdezősködésekre nem válaszolt semmit, nyomra vezető iratok pedig nem voltak nála. A körülményekből ítélve megállapították, hogy a fiatal ember öngyilkosságot követett el, kétszer gyomrába lőtt, mely egy félóra múlva a kórházban halálát idézte elő. Az öngyilkost a rendőrség lefényképeztette, ez valamint az alábbi személy leírás alapján igyekeznek kilétét kipuhatolni. Az öngyilkos életkora 22—24 év körül van, középtermetű, gesztenye-barna haja, kicsi vöröses bajszu és fekete szemű. Fekete ruhát és fonott szalma kalapot viselt.

* **Megszökött család.** A makói rendőrség értesítése szerint ott az utóbbi időben magát *Lebök* vagy *Sebök* Jenő »Építészek, vállalkozók, mérnökök és gyárosok« cím és lakjegyzéke Pannónia-társulat ügynökének nevező egyén több építőmestertől megrendeléseket és ezen címen pénzt vett fel. Később kitudódott, hogy az a társulat nem létezik, így a család nyilvánvaló. *Sebök* (?) ellen az elfogatása el lett rendelve, azonban mielőtt ez foganatosítható lett volna, a bűncselekmény elkövetése után megszökött. Személyleírása: kora 25—30 éves, termete: közép, haja bajszu: fekete, szakállu: borotvált, ruházata: fekete kabát, fekete mellény, csíkos fekete nadrág, szürke puha kalap lábán fűzős bőr cipő. A megugrott ügynök elfogatása iránt most országsszerte megkezdődött a nyomozás.

Elveszett folyó hó 9-én este a Bihar kávéháztól a Bazar kertheiyiségéig egy duplafedelű női aranyóra. A becsületes megtaláló (Nagypiac 3. sz. a.) illő jutalomban részesül.

x Tudósítás! Mivel *Kávé* fajokból ár-emelkedés előtt, nagyobb mennyiséget vettem minden versenynél előnyösebb árban adhatom, úgy *pörkölvé* mint *nyersen* a nagyérdemű vevő közönségnek. *Postacsomagokat* bérmentve küld: *Kádár Fános* kávé-fűszer és csemegekereskedő Nagyváradon.

Dénes Béla

china-ezüst gyári rak-tára Nagyvárad, Bémer-tér.

Iparművészeti újdonságok, bronz és china-ezüst disztárgyak, használati cikkek. Evőeszközök a legtartósabb ezüstözéssel. *Vendéglő, kávéház és szállodai berendezések.* Cirzus ezüst-fém tisztító.

TÁVIRATOK.

A francia kulturharc.

Paris. szeptember 10. Clemenceau belügyminiszter kijelentette a Gaulois egyik munkatársának, hogy a francia püspökökkel való konfliktusban távol áll tőle a szándék, hogy a dolgot élére állítsa és nem fog egyetlen egy templomot sem bezáratni. Ugy látszik a francia kormány már kezdi belátni, hogy a konfliktus forszírozásával ő huzná a rövidet.

Az orosz forrongás.

London, szeptember 10. Pétervárról jelentik, hogy Trepov tábornok már nem parancsol a cári udvarban. Lemondott állásáról és most utban van Baden-Baden felé, ahol megrongált egészségét akarja helyreállítani.

NYILTTÉR.

MA

Kedden, folyó hó 11-én,

a „Bazár“ vendéglő kerthelyiségében a budapesti első honvéd zenekar, **Bachó István**, a városunkban is igen jólismert és közkedvelt karnagy vezetése mellett

BUCSUESTÉLYT

tart.

Belépti díj **60** fillér.

Számos látogatást kérnek

Szauer és Dolgos.

Van szerencsém a n. é. közönség szíves tudomására adni, hogy a *Főutván, Rimanócy-házban* 16 év óta fennálló

f ü s z e r k e r e s k e d é s t

Munk Gábor urtól

megvettem s azt egy a mai kor igényeinek teljesen megfelelő

fűszer- és csemege üzletté

alakítottam át, melyet törvényszékiileg bejegyzett saját nevem alatt vezetek.

Ezen a téren szerzett számos évi gyakorlatom garanciát nyújt arra, hogy a nagyérdemű vásárló közönség igényeit minden tekintetben kielégítek. Kérve szíves pártfogását vagyok

kitünő tisztelettel 1764.

PAP JENŐ.

EGYESÜLETEK.

A 48-as Népkör közgyűlése A nagyváradi 48-as Népkör vasárnap délelőtt tartotta évi közgyűlését. Helyeslőleg tudomásul vették, hogy az elnökség gróf Apponyi Albert kultuszminisztert jubileuma alkalmából üdvözölte. — Elhatározták továbbá, hogy Kossuth Ferenc és gr. Apponyi Albertnek a dísztagságról szóló díszoklevelet Budapesten küldöttség által nyújtja át. Az időpontot a kör elnöksége állapítja meg. A kör átiratilag üdvözli özv. Gerliczy Félixnet jubileuma alkalmából s a ugy a fátylászmenetben, mint a diszebédén részt vesz. Elhatározták, hogy a kör helyiségeit új butorokkal látják el. A pénztárnok bejelentette, hogy a kör bevétele a múlt évben 2372 kor. 95 fillér, a kiadása 1682 kor., maradvány 690 kor. A könyvtár alap 250 kor. A számadásokat elfogadták. Katona Mihály indítványára elhatározta a kör, hogy a magyar nemzet gyásznapjait méltóképen megünnepeli. Már ez évi október 6-án gyászünnepélyt rendez a kör helyiségében. A kör látogatottságának emelésére felolvasásokat rendez. Végül 13 új tagot vettek fel.

SZINHÁZ.

A kolozsvári új színház felavatása. A kolozsvári régi Nemzeti Színház ünnepélyes bezárásáról már beszámoltunk olvasóinknak. Az új színház megnyitásának, ünnepélyes felavatásának tulajdonképpen napja szeptember 9-én vasárnap volt. Délelőtt 11 órakor volt az új színház zárókövetelének ünnepe a kormányt képviselő *Darányi Ignác* földmivelésügyi miniszter jelenlétében, akinek kíséretében *Mezőssy Béla* államtitkár volt. Az ünnep a színház előcsarnokában folyt le, melyen *Darányi* miniszter hatóságos beszédet mondott. Ezt követte a zárókövetéle, melyre az első kalapácsütést *Justh Gyula* házelnök tette. Nyomban a zárókövetéle után következett a színház előcsarnokában *Kotsi Patkó* János, az első kolozsvári vezénygazgató és *E. Kovács Gyula*, a színház hírneves művésze szobrának leleplezése. — Délben 250 terítékes bankett volt a New-York szállónagytermében, melyen több érdekes felköszöntőt mondtak.

Este már az új színházban volt az előadás, mely *Kacsóh Pongrác Rákóczi-nyitányával* kezdődött. Utána *Herczeg Ferenc* prólógusdarabját és a *Bujdosók* című drámáját játszották. A díszes közönség zsufolásig megtöltötte a nézőteret.

MULATSÁG.

A Hivatalnok Egylet hangversenye.

Az alakuló félben levő Hivatalnok Egylet által saját felszerelése javára rendezett, hangversenyyel egybekötött mulatsága szombaton, e hó 8-án folyt le szép sikerrel a Fekete Sas nagytermében. A vendégek már 8 órakor kezdtek gyülekezni s kilenc órakor vette kezdetét a szép számmal összegyűlt közönség előtt a hangverseny.

Dutka Ákos gyönyörű, színes, meleg hangulatu három költeményét olvasta fel általános tetszés mellett. A költemények a szerzőnek most készülő »A pusztá zsoldáraiból« című ciklusából valók.

Utána *Lobermayer Gyula* énekelt egy áriát *Mozart Varázsfuvola* című dalművéből gyönyörű, dallamos, telt bassus hangján. Megtoldta két kuruc nótával, melyek annyira tetszettek, hogy a közönség kívánságára megismételte.

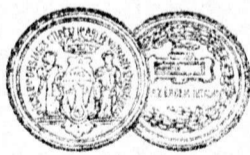
Popily János szavalta el azután *Farkas Talpalatnyi föld* című hosszabb lélekzetű költeményét.

Simon Béla talpraesett hegedűjátéka után *Löwenstein Mór* közderültséget keltve adta elő az »Öngyilkos« című monológot nagyon ügyesen.

Kurczmann János művészi zongorajátékában igen nagy gyönyörűsége telt a hallgatóságok.

Bezárta a hangversenyt *Pollák Ignác* több ügyes bűvészi produkciója, mely mulatságos voltánál fogva nagyon alkalmas volt a hangulat előkészítésére a hangversenyt követő tánc-hoz, melyet fesztelen jókedvvel roptak világos világos hajnalig a fiatalok. Az első négyest 80 pár táncolta.

A hangversenyen jelen volt városunk képviselője *Szokoly Tamás* és élvezettel hallgatta végig a programot.

Alapított 1898-ban.

Alapított 1898-ban.

Elsőrangú cipész üzlet!

Tisztelettel van szerencsém értesíteni a n. é. közönséget, hogy az őszi idény beálltával megérkeztek a legszebb és legfinomabb bőrök és mint a múltban, úgy ezután is legfőbb törekvésem rendelőimet tisztességes és minden igényt kielégítő munkával kiszolgálni, miről ugyan már az eddigi t. rendelőim is meg vannak győződve, hogy üzletem fennállása óta a nálam készült cipők, csizmák a legfinomabb anyagból és a legszebb és legújabb divatu szabás szerint készíttetnek mérték után, amit bizonyítanak fentebb látható kiállítási kitüntetésem is.

Meggyőződés céljából elég egy próba rendelés, — Kiváló tisztelettel

UJLAKY ISTVÁN

cipész mester

Nagyvárad, Sz -János-u. elején, Kispipa vendéglővel szemben.

Eladó ház.

Olasziban a Lukács György-utca sarkán levő 1-ső számú, három utcára néző sarokház, hol ma szálloda és vendéglő van, tehermentesen szabad kézből eladó. Bővebbet Kiadóhivatalban.

Egy földbirtokos írja.

Ujváros.

Felkérem, hogy postafordultával küldjön nekem az On Wilhelm-féle antiarthritis antireumatikus vértisztító teájából két csomaggal. Küldjék ezt a teát Debrecenbe, Szathmári Gábor ház- és földbirtokosnak Debreczen, 1664. házszám. Én ajánlottam a betegnek a teát, mert avval már sokakat meggyógyítottam. Kérem tehát Önt, hogy postafordultával a kért vértisztító-teát magyar használati utasítással utánvéttel küldje meg, de minél gyorsabban. Ugyanannak a fenti betegnek még több adagra is lesz szüksége, mert azt tanácsoltam neki, hogy a teát legalább két hónapon keresztül használja. Még egyszer van szerencsém a fenti ezimet emlékeztetébe hozni és kérni a gyors küldést.

Tisztelettel

Liszkay Ferenc földbirtokos.

Kapható Franz Wilhelm gyógyszerész c. és kir. udvari szállítónál Neunkirchen, Alsó-Ausztria, valamint nevesebb gyógyszerárakban és drogueridkban.

Üzlet áthelyezés!

A már 18 év óta fennálló óra — ékszer és látszer üzletem, óra javító műhelyem a Fekete Sas szálloda épületének lebontása folytán

Fő-utca Orsolya zárda épületébe

(Kiss Dávid dohány tőzsdéje során.) helyeztem át, s azt Szilágyi Géza és Társa törvényszéki bejegyzett cég alatt folytatom. Raktáromon menyegzői, keresztelési, bérnapi, névnapi s más alkalmakkori ajándék tárgyak igen izléses választékban találhatók.

A n. é. közönség szives bizalmát továbbra is kéri

kiváló tisztelettel

Szilágyi Géza órás

Fő-utca

Egy tanonc felvétetik.

**Pártoljuk a hazai ipart! Ne vigyük pénzünket idegenbe
hanem vásároljunk kizárólag magyar készítményű**

BÚTOROKAT

gyári árban, kezeség mellett a

Magyar Műbútorgyár Részvénytársaságnál

NAGYVÁRADON, FŐ-UTCA ELEJÉN.

Ipari és kereskedelmi vezető: PORJESZ HERMAN.

Teljes lakás- szálloda- és kávéházberendezések műipari vállalata.
Kivánatra tervek és költségvetések. — Telefon 421 szám.

A NAGY

végeladás

már folyó évi október hó 15-én berekesztetik
SPITZER TESTVÉREK zöldfa-utcai üzletében.

Az idő rövidsége kényszerít, hogy a még meglévő
kelmék árait újból tetemesen leszállítsuk és most
már minden árért

a beszerzési áraknál sokkal olcsóbban is eladjuk.

Különös figyelem!

Női őszi felöltők még olcsó árban is!

Női kosztüme és fekete szövetek fél árban is!

Az összes téli posztók és barketek minden árért!

Függönyök és ágyterítők részben fél ár!

Szőnyegek az ár egyharmada elengedésével!

Közismert jó rózsahegyvi vásznak, késmárki abroszok, szervieták, törülközők, Schroll-féle finom siffonok, finom fehérpike barketek bármily olcsón is eladatnak.

Saját gyártmányu iskola cipőinket

ajánljuk a nagyérdemű közönség szives figyelmébe, ugyszintén a legfinomabb kivitelű

női és férfi cipőinket, melyek saját gyárunkban készülnek

a legocsóbb árak mellett.

Szabott árak!

Nádor Henrik és Társa,

Nagypiac-tér, Kereskedelmi palota.

Tisztelettel:

1755.

Helybeli és vidéki telefon 63.

HAAS FÜLÖP és FIAI

szőnyeg és butorszövet gyárosok
Magyar kir. udvari szállítók.

Nagyvárad, Fő-utca, az új Rimanóczy-palotában.

Biharmegye és Nagyvárad közönsé-
gének ajánlja szíves figyelmébe

dusan felszerelt raktárát.

Eredeti keleti szőnyegek nagy választékban a legolcsóbb áron.

Továbbá minden egyébnemű szőnyegek, futószőnyegek, linoleum kókusz-futók, kókusz-láblőrők, kerevet átv. ölk. angora kecskebőrök és erdélyi pokrócok.

PAPIRKÁRPITOK

ugymint: szalon, uri, ebédlő-, hálószobáknak legújabb styl szerint. Ágy-, asztal, flanel-, koci- és utazótakarók, függönyök és portierek minden minőségben és árban.

Butorszövetek a lelegegásabb, valamint a legegyszerűbb kivitelben. Jutányos árak mellett.
Haas Fülöp és Fiai gyárosok, m. kir. udvari szállítók. Fő-utca. Rimanóczy-palota.

BARNA JENŐ

női ruha és divatekkek áruháza FŐ-UTCA, Veiszlovits-ház.

Üzletmegnyitás!

A n. é. közönséget tisztelettel értesitem, hogy női divatáru üzletemet Nagyváradon, (Fő-utca Veiszlovits-ház) megnyitottam.

Áruházamat teljesen fővárosi mintára rendeztem be. Raktár on tartok: Női divat, kosztüm kelméket, blouz-selymeket, vásznat, fehérneműt.

Nagy választék áll csipkékben, ruhadiszkekben, rövidáru, varró kellékekben a t. vevőközönség rendelkezésére

Áruim kitűnő minőségéért szavatosságot vállalok

Szolid szabott árak!

A nagyérdemű közönség üzletemben elsőrendű kiszolgálással a legjobb áruknál is igen előnyös árakkal találkozhat.

Midőn még megemlítem, hogy ismereteimet, szakképzettségemet és tapasztalataimat a helybeli Ifj. Kohn Sámuel cégnél 10 éven keresztül sajátítottam el, magamat a nagyérdemű vevőközönség kegyes jóindulatába ajánlva kérem kitűnő pártfogásukat.

Kiváló tisztelettel

Barna Jenő.

Figyelem.

A közelgő iskolai évre tanintézetekbe menő gyermekek és leánykák számára szükségelt teljes fehérnemű-felszereléseket, paplunokat, trikó at, harisnyákat, zsebkendőket a t. közönség a legjutányosabb áron szerezheti be az

Alkalmi Áruház-ban

Nagyváradon, Fő-utca Rimanóczy-palota.

Nagy választéku ujdonságok ruha kelmékben, selymekben, női és férfi fehérneműekben vászon és asztalneműekben. Nagy mennyiségű szövet és selyem maradékok minden elfogadható árban. — Kérem a t. közönséget áruim olcsóságáról meggyőződni. Tisztelettel

SZÉKELY JENŐ.